

Kina og den amerikanske verdensorden

Den amerikanske verdensorden har været en nødvendig forudsætning for Kinas opstigen, men Kina hverken kan eller vil længere indordne sig. En mere selvsikker, ambitiøs og aktiv kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik udfordrer i stigende grad USA.

CAMILLA T.N. SØRENSEN
Adjunkt, Institut for Statskundskab,
Københavns Universitet

Den amerikanske verdensorden har været en nødvendig forudsætning for Kinas udvikling fra at være et internationalt isoleret udviklingsland til i dag at kunne indtage en status som internationalt økonomisk vækstlokomotiv og stormagt. Den Kolde Krigs afslutning muliggjorde, at kinesiske ledere kunne flytte fokus i udenrigs- og sikkerhedspolitikken fra spørgsmålet om Kinas position og interesser i den overordnede rivalisering mellem USA og Sovjetunionen til sikringen af de bedste betingelser for Kinas indenrigspolitiske reformprogram. Som led heri blev Kinas økonomi koblet på den økonomiske globalisering, og Beijing øgede landets engagement i internationale multilaterale samarbejder, særligt på det økonomiske område. USA blev hurtigt en central handelspartner og kilde til udenlandske investeringer, og for Beijing blev relationen til USA den vigtigste bilaterale relation overhovedet, hvor sikring af stabilitet via samarbejde og dialog stod øverst. Kina har siden starten af 1990'erne accepteret den amerikanske verdensorden og søgt at arbejde og udvikle sig inden for denne. At holde lav profil og ikke tage nogen form for lederrolle i det internationale system har stået som de overordnede retningslinjer for kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik.

De kinesiske ledere har haft stor succes med denne 'hold lav profil'-strategi, men nu går den ikke meget længere. Kina er blevet for stor og er så at sige ved at vokse ud af den amerikanske verdensorden. Kina hverken kan eller vil længere holde lav profil og indordne sig under USA og acceptere, at USA har særlige privilegier i det internationale system. Særligt USA's dominerende rolle og mange militære aktiviteter i Kinas egen region, Østasien, bliver i stigende grad opfattet som en trussel og som tegn på manglende amerikansk respekt. Set fra Beijing

er Østasien Kinas legitime interessesfære, og det er kineserne i stigende grad begyndt at kræve, at USA respekterer. Det vil USA ikke og har de senere år med 'rebalancing mod Asien'-strategien yderligere styrket den amerikanske militære tilstedeværelse og de amerikanske alliancer i regionen. Det er en rivalisering mellem Kina og USA, som er indledt i Østasien, og som særligt udspiller sig i det Sydkinesiske Hav, i disse år.

Det er imidlertid ikke kun på det militære og strategiske område, at der ses stigende konkurrence og spænding i forholdet mellem Kina og USA, men det gælder også på det økonomiske og politiske område samt på, hvad der bedst kan betegnes som det ideologiske område med den nyligt igangsatte anti-vestlige kampagne i Kina som den stærkeste illustration herpå. Den gensidige mistillid, særligt i forhold til hvad der er modpartens langsigtede intentioner, er efterhånden kommet til at influere alle aspekter af forholdet mellem Kina og USA (D. Shambaugh, 2015; J. Wang & K. Lieberthal, 2012).

På mange måder er dette en uundgåelig konsekvens af Kinas succesfulde udvikling over de sidste 30-40 år. Som såvel de forskellige varianter af magttransitionsteoriene som den historiske lære peger på, er konflikt og rivalisering forventelig, måske endda uundgåelig, når en opstigende magt begynder at kunne udfordre en eksisterende stormagt – hegemonen – så denne ikke længere enerådigt kan forme verdensordenen i overensstemmelse med egne interesser og værdi- og normsæt (f.eks. R. Gilpin, 1981; J. Kugler & A. Organski, 1980; P. Kennedy, 1988). Stigningen i spændings- og konfliktniveauet i Østasien og i Kina-USA-forholdet er imidlertid accelereret de seneste år

under den nuværende øverste kinesiske leder, Xi Jinping, som har anlagt en mere selvsikker, ambitiøs og aktiv linje i udenrigs- og sikkerhedspolitikken og er begyndt at lancere kinesiske ideer og løsningsforslag samt sætte gang i store nye kinesiske initiativer på den internationale scene. Xi synes også mere villig end sine forgængere til at tage økonomiske og militære instrumenter i anvendelse for at demonstrere og sikre, hvad Beijing ser som legitim kinesisk interessesfære og kinesiske kerneinteresser.

Formålet med denne artikel er at se nærmere på Kina og den amerikanske verdensorden gennem de seneste to årtier med fokus på de seneste år under Xi Jinping. Først præsenteres den anvendte teoretiske analyseramme, neoklassisk realisme. Denne åbner op for at se på samspillet mellem systemiske og indenrigspolitiske drivkræfter bag udviklingen i kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik. For at forstå og forklare Xi's mere proaktive udenrigs- og sikkerhedspolitik er det nemlig nødvendigt også at inddrage de indenrigspolitiske udfordringer og krav, som han står over for med faldende økonomisk vækst og stigende nationalistiske forventninger. Det systemiske niveau er imidlertid vigtigst, hvor de senere års svækkelse af USA's dominerende magtposition – udviklingen i de systemiske betingelser for Kinas opstigen – har resulteret i et ændret handlerum med nye begrænsninger og muligheder for Beijing i det internationale system. På baggrund af analysen skitseres afslutningsvis en række perspektiver for den videre udvikling i kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Neoklassisk realistisk analyseramme

Neoklassisk realisme er en samlet betegnelse for de intensiverede bestræbelser på at udvikle neorealismen, som har præget det realistiske forskningsprogram i studiet af international politik de senere år. Staten – 'the black box' – åbnes, og neorealismens fokus på systemiske faktorer kombineres med inddragelse af indenrigspolitiske faktorer med det primære formål at forklare og forstå staters udenrigs- og sikkerhedspolitik. Iflg. neoklassisk realisme er systemiske faktorer de primære for udviklingen i det internationale system over tid, men effekten af disse på staters udenrigs- og sikkerhedspolitik varierer med staten som den mellemliggende variabel (W. Wohlforth, 2008, s. 45; J. Taliaferro, 2006, s. 482). Der er hos neoklassiske realister adskillige bud på, hvilke indenrigspolitiske faktorer der er vigtigst. Et gennemgående fokus, som også kan føres tilbage til klassiske realister som Morgenthau, er at specificere, hvordan forholdet mellem statsledere og befolkning – stat-samfundsrelationer – har betydning for staters udenrigs- og sikkerhedspolitik (J. Taliaferro, 2006, ss. 472-473; R. Schweller, 2006, ss. 46-68, s. 128).

For at forstå og forklare udviklingen i kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik er det ud fra et neoklassisk realistisk perspektiv nødvendigt først at analysere de systemiske betingelser. Her er polariteten, dvs. antallet af magter (poler), som magtbalancen hviler på, i fokus. Dette skyldes, at forskellige polariteter medfører forskellige dynamikker i det internationale system og dermed opstiller forskellige systemiske begrænsninger og muligheder for stater. Det gør derfor en forskel, at Kinas opstigen er foregået i et unipolært system – med én pol, supermagten

USA – i modsætning til et bipolarert eller multipolært system. Dynamikker under unipolaritet er kendetegnet ved, at konkurrencen, mistilliden og risikoen for overreaktion og misforståelse af intentioner samt incitamenterne til traditionel systemisk balancerende mindskes mellem stormagterne (B. Hansen, 2011). Der er under unipolaritet ingen tvivl om, hvilken stat der er den stærkeste magt i systemet, og der er for stor risiko – og for lille gevinst – ved at balancere unipolen, hvorfor de øvrige stormagter tilpasser sig på forskellig vis også afhængig af unipolens strategi og politik (W. Wohlforth, 1999, s. 9). Det manglende incitament til direkte balancerende af unipolen skyldes videre, at unipolen tager det primære slæb i forhold til at sikre stabiliteten i systemet og leverer såkaldte internationale offentlige goder, mens de øvrige stormagter kan 'free ride'.

For nedenstående analyse af kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik er de centrale spørgsmål derfor, hvordan Kina har tilpasset sig USA's unipolære position, og hvorvidt Kina tilpasser sig anderledes nu, hvor unipolariteten svækkes og andre dynamikker vinder frem i det internationale system.

Efter analysen af systemiske betingelser og udviklinger i disse tages fat på indenrigspolitiske betingelser med fokus på forholdet mellem statsledere og befolkning. Som nævnt ovenfor er der adskillige neoklassiske realister, som henter inspiration i den mere komplekse model for stat-samfundsrelationer implicit i klassisk realisme. En gruppe af neoklassiske realister fokuserer særligt på at specificere og videreudvikle begrebet 'state power' (G. Rose, 1998, s. 163). Et eksempel herpå er Jeffrey Taliaferro's (2006) 'resource-extractive' model af staten, hvor graden af 'state power', hvilket defineres som statsleders evne til at mobilisere indenrigspolitiske ressourcer, former den type interne balanceringsstrategi, som staterne følger i situationer med høj grad af ekstern usikkerhed og ustabilitet. Inspireret heraf er argumentet bag den neoklassiske realistiske analyseramme, som anvendes nedenfor, at særligt i en situation, hvor en stats relative magtposition er under hastig udvikling med høj økonomisk vækst og militær modernisering, vil statslederne være fokuseret på at sikre indenrigspolitik opbakning. Dette skyldes, at relationen mellem statsledere og samfund vil blive påvirket og udfordret af de store omvæltninger, som finder sted i den pågældende stat. Fokus på at stabilisere relationen til samfundet vil for statslederne være et spørgsmål om at sikre deres evne til at fortsætte med at forbedre statens relative magtposition såvel som et spørgsmål om at fastholde indenrigspolitisk kontrol (C. Sørensen, 2008, ss. 172-176). Betydningen af statsledernes hensyn til at sikre indenrigspolitisk opbakning og kontrol samles i det analytiske begreb 'stats-legitimitet', hvor fokus er på at specificere, hvad der giver statslederne indenrigspolitisk opbakning og legitimitet i forhold til samfundet i den pågældende stat. Mere specifikt er det et spørgsmål om, hvilke krav og forventninger statslederne konfronterer indenrigspolitisk. Hvad skal de levere indenrigspolitisk? Hensyn til sådanne indenrigspolitiske krav og forventninger vil påvirke udenrigs- og sikkerhedspolitikken, men graden og retningen heraf vil variere.

De næste centrale spørgsmål i nedenstående analyse bliver derfor, hvad der sikrer kinesiske ledere opbakning og legitimitet i den kinesiske befolkning, og videre, hvorvidt der har været en udvikling i forhold til dette de senere år, som har påvirket udviklingen i kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Analysen: Kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik under – og efter – amerikansk unipolaritet

Unipolaritet, men svækket – Beijing kan ikke længere 'free ride' og 'holde lav profil'

Som nævnt indledningsvist har den unipolære verdensorden med USA i spidsen været til stor fordel for Kinas opstigen (A. Goldstein, 2005, ss. 24-26). Først og fremmest har unipolariteten betydet, at kinesiske ledere har kunnet rette fokus og ressourcer mod den indenrigspolitiske modernisering som det vigtigste og dernæst på at styrke Kinas rolle og indflydelse i regionen. Ligeledes har Beijing ikke stået over for internationale krav og forventninger om at skulle levere internationale offentlige goder. Det har unipolen – USA – primært taget sig af, og Kina har draget store fordele af disse. Kina har i høj grad kunne 'free ride'. I Østasien har de regionale stater med USA sikkert i baghånden også kunne fokusere på den økonomiske dimension – og de økonomiske fordele – af Kinas opstigen. Dette har udgjort grundlaget for den kinesiske 'hold lav profil'-strategi – Kinas udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi siden midten af 1990'erne. Strategien foreskriver, at kinesiske ledere skal prioritere opbygningen og fastholdelsen af stabile relationer til regionale stater og vigtige handelspartnere. Derudover skal Beijing holde lav profil internationalt og undgå at tage foringen i internationale anliggender eller at blive blandet ind i andre staters konflikter og generelt undgå at bruge for mange ressourcer på udviklinger og begivenheder i det internationale system, som ikke berører Kinas kerneinteresser – suverænitet, national sikkerhed, territorial integritet og national genforening. Med denne strategi har Beijing søgt at sikre og fremme Kinas udvikling inden for det unipolære system og ikke direkte søgt at udfordre dette eller USA (R. Schweller & X. Pu, 2011, s. 66). Et andet hovedfokus bag strategien og generelt bag den kinesiske insisteren på Kinas udvikling som 'fredelig opstigen/udvikling' [*'heping juqi/fazhan'*] har været at forsikre regionale stater om Kinas fredelige hensigter og fremstille Kina som en status quo-magt for herved at forebygge eller modvirke udviklingen af en stærk 'Kina-trussel' opfattelse i regionen. Kinesiske ledere var tidligt meget bevidste om de regionale sikkerhedsdilemma-dynamikker, som ville opstå i kølevandet på Kinas stigende magt og indflydelse (C. Sørensen, 2008, ss. 214-218).

'Hold lav profil'-strategien har fungeret godt for Beijing, men er de senere år kommet under pres og begynder nu at vise sine begrænsninger. Den overordnede årsag hertil er, at strategien er designet til at sikre vigtige kinesiske prioriteter inden for et unipolært system, hvor Kina får lov til at 'free ride' og ikke har stærke økonomiske og sikkerhedspolitiske interesser udenfor egen region og derfor kan holde lav profil internationalt (A. Goldstein, 2005, ss. 38-39). Disse betingelser holder ikke længere. Dette er en konsekvens af Kinas egen stigende økonomi-

ske og militære styrke samt af USA's relative svækkelse – svækkelse af unipolariteten og de dynamikker, der følger med.

Særligt i kølevandet på den globale finanskrisen og den stigende internationale opmærksomhed på og anerkendelse af Kinas stærkere økonomiske, politiske og sikkerhedspolitiske position, er de internationale forventninger til kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik steget. Det forventes især, at Kina påtager sig større internationalt ansvar og spiller en mere aktiv rolle i forhold til at takle globale udfordringer og løse internationale konflikter. Kinas voksende militære styrke medfører også, at de østasiatiske stater ikke længere tør stole på hverken den amerikanske sikkerhedsgaranti eller kinesiske forsikringer om fredelige hensigter og 'win-win' samarbejde. Resultatet er generel militær oprustning og forhøjet konfliktniveau i Østasien, særligt i forhold til de territorielle udeståender, som Kina forsætter.

Bevægelsen væk fra unipolaritet i det internationale system ændrer de overordnede rammebetingelser for kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik. Beijing kan ikke længere 'free ride' og 'holde lav profil' i det internationale system, og presset på kinesiske kerneinteresser øges. For at specificere effekten heraf på konkret kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitisk ageren skal det indenrigspolitiske 'filter' inddrages.

Legitimitetsgrundlag – nationalisme og økonomisk vækst

Siden starten på reformprocessen i Kina i slutningen af 1970'erne er det ideologiske legitimitetsgrundlag for Kommunistpartiet blevet mere eller mindre udhulet, og i stedet er udviklet en form for output- eller 'performance'-legitimitet. Det, partiet skal levere, er fortsat indenrigspolitisk stabilitet, økonomisk vækst og fremgang for alle kinesere samt status og respekt for Kina som stormagt i det internationale system. Det er disse søjler, som partiets indenrigspolitiske legitimitet hviler på. Forholdet mellem Kommunistpartiet og det kinesiske samfund er imidlertid under hastig udvikling, og indenrigspolitisk i Kina udvikles der i disse år større krav og forventninger til, hvad – og hvordan – partiet skal levere.

Kina er ikke et demokrati, så hvorfor bekymrer kinesiske ledere sig om krav og forventninger fra den kinesiske befolkning? Kina er fortsat et autoritært et-partisystem, hvor der ikke tillades nogen form for opposition. Dette betyder imidlertid ikke, at der ikke er sket – og sker – udviklinger. De økonomiske reformer har nødvendiggjort udviklinger i det kinesiske politiske og bureaukratiske system og også mere 'udviklingsrum' til det kinesiske samfund for eksempel for at opmuntre privat initiativ og skabe større fleksibilitet og dynamik i den kinesiske økonomi (Howell, 2012). Der er et civilsamfund under udvikling i dag i Kina. Selvfølgelig et andet civilsamfund end i et demokratisk politisk system, men ikke desto mindre et civilsamfund, som stiller sig kritisk over for udviklinger i og uden for Kina, og som i stigende grad bliver i stand til at mobilisere sig og udtrykke utilfredshed og vrede. De kinesiske ledere har et stærkt indenrigspolitisk fokus, og det altoverskyggende hensyn er at fastholde partiets indenrigspolitiske legitimitet og magtmonopol.

Angående ændrede betingelser for kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik, som følger af disse indenrigspolitiske udviklinger, er der for det første den stigende betydning af den offentlige opinion, som især er karakteriseret ved stærk nationalisme. Her har ændringer i det overordnede magtforhold mellem USA og Kina de senere år styrket nationalistiske ambitioner og forventninger i store dele af den kinesiske befolkning om, at Kina nu – efter 100 års ydmygelser – indtager, hvad der ses som Kinas retmæssige stormagtsposition og kræver den indflydelse og respekt, som følger med. Kina var i 1820'erne verdens største økonomi med over 30 procent af verdens BNP, men Kina havde ikke fulgt med den (våben)teknologiske udvikling, hvilket blev tydeligt under Opiumskrigen (1839-1842), som resulterede i en opdeling af Kina mellem stormagterne. Dette bliver i Kina anset som starten på '100 års ydmygelser' (1839-1949), der nu endelig skal gøres op med.

Nationalisme i Kina er komplekst med adskillige typer nationalisme, som kan føres tilbage til, hvordan nationalisme i Kina både er drevet af opfattelser af historisk ydmygelse og af historisk stolthed samt af stolthed over de seneste tre-fire årtiers kinesiske bedrifter (Qin, 2010). Det vigtigste i denne sammenhæng er at understrege, hvordan de kinesiske ledere har brugt nationalismen – og fortsat gør det – for at sikre indenrigspolitisk social og politisk stabilitet samt opbakning til partiet med argumentet om, at kun et stærkt Kina ledet af Kommunistpartiet kan genvinde Kinas retmæssige internationale stormagtsstatus og respekt (Zhao, 2013, ss. 537-538). Denne nationalisme er blevet sværere at kontrollere for de kinesiske ledere og har åbnet et legitimt rum for aktivisme og mobilisering i det kinesiske samfund. Dette særligt med den større udbredelse af medier, mobiltelefoni og internet i Kina i de senere år. Det paradoksale er nemlig, at det er svært for de kinesiske ledere at forbyde eller slå ned på nationalistiske demonstrationer og ytringer, da de selv har opmuntret hertil og dermed gjort det legitimt og ligefrem patriotisk at ytre sig. Nationalismen har dermed udviklet sig til et tveægget sværd for de kinesiske ledere. På den ene side kan de bruge nationalismen til at mobilisere den kinesiske befolkning med det formål at lægge pres på andre internationale forhandlingspartnere og stater og at fjerne opmærksomheden fra egne fejl og svagheder. På den anden side udvikles imidlertid kun endnu højere nationalistiske forventninger i den kinesiske befolkning til Kinas internationale ageren. I de senere år har sådanne forventninger i adskillige tilfælde indskrænket handlerummet for kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik og lagt et yderligere pres på de kinesiske ledere.

Det indenrigspolitiske dilemma, som de kinesiske ledere i stigende grad konfronterer i udenrigs- og sikkerhedspolitikken, fremstilles ofte som et dilemma mellem rationalisme og nationalisme, hvor de kinesiske ledere for at kunne håndtere de mange indenrigspolitiske udfordringer har brug for stabilitet i regionen og gode relationer til vigtige handelspartnere som USA og Japan. De kinesiske ledere er imidlertid også nødt til at imødekomme det stigende indenrigspolitiske pres for at demonstrere Kinas voksende internationale magt og status og være villige til at anvende de større økonomiske og militære

ressourcer nu til rådighed for at sikre, hvad der i Kina opfattes som kinesisk territorium og kerneinteresser. I den konkrete case falder dette dilemma forskelligt ud og resulterer i forskellige typer af kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitisk ageren. Den nuværende kinesiske øverste leder, Xi Jinping, har med ambitionen om endelig at få realiseret 'den kinesiske drøm' om økonomisk velstand og international status og respekt samt sin insisteren på aldrig at gå på kompromis i forhold til Kinas kerneinteresser yderligere styrket – og legitimeret – nationalismen i det kinesiske samfund.

En anden vigtig betingelse for kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik, som følger af udviklinger indenrigspolitisk i Kina og i de kinesiske ledes legitimitetsgrundlag, er knyttet til Kinas fortsatte stigende import af energi og naturressourcer. Denne er nødvendig at sikre, for at de kinesiske ledere kan levere i forhold til de indenrigspolitiske krav og forventninger om fortsat høj økonomisk vækst og fremgang. Drevet af dette hensyn er Kina nu til stede og aktivt økonomisk og politisk i en grad ikke set tidligere i områder og stater langt væk fra Kinas traditionelle fokusområde i regionen som for eksempel i Afrika og Mellemøsten. I forlængelse heraf har Beijing udviklet stærkere interesser i udviklinger og konflikter i disse regioner. Denne ekspanderende kinesiske tilstedeværelse øger presset på 'hold lav profil'-strategien, som bliver sværere at begrunde i mødet med det stigende indenrigspolitiske krav om en anden mere aktiv strategi. Ligeledes styrker dette hensyn kinesiske ledes fokus på at udvikle den kinesiske flåde og flyvevåben, for at Kina selv kan sikre transporten af de importerede energi- og naturressourcer. Ambitionen om at udvikle en stærk og oceangående kinesisk flåde er således helt central i den nye militærstrategi (PRC, 2015)

De igangværende indenrigspolitiske udviklinger i Kina og særligt i forholdet mellem partiet og det kinesiske samfund opstiller nye betingelser også for kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik. Som det fremgår ovenfor, er der for det første behovet for at vise styrke og beslutsomhed i udenrigs- og sikkerhedspolitikken for dermed at levere i forhold til nationalistiske krav og forventninger indenrigspolitisk. For det andet behovet for at sikre og fremme Kinas ekspanderende tilstedeværelse og interesser i det internationale system. Tilsat Xi Jinping, som tilsyneladende har større ambitioner for Kinas udvikling som stormagt og udviser større opfindsomhed og risikovillighed, hvad angår anvendelse af Kinas økonomiske og militære instrumenter, gør dette, at kinesisk udenrigs- og sikkerhedspolitik i disse år i stigende grad udfordrer USA's dominerende rolle og interesser.

Konklusion: Et Kina-USA-forhold præget af konflikt og samarbejde

Kina har draget store fordele af den amerikanske verdensorden og gør det fortsat, men Kinas voksende relative magt og interessesfære, herunder særligt de ekspanderede økonomiske aktiviteter og interesser, samt det indenrigspolitiske nationalistiske pres gør, at det er svært at holde sig inden for denne verdensorden. Det har ikke været visioner eller ambitioner om at omvælte verdensordenen eller indtage en lederrolle i det

internationale system, som har drevet Kina. Det vil måske ændre sig under Xi Jinping, men det er fortsat hensyn til den indenrigspolitiske dagsorden, der står øverst – sikringen af de bedste betingelser for Kinas indenrigspolitiske reformprogram. Kina under Xi Jinping vil dog i stigende grad kræve indflydelse i forhold til udviklingen af det internationale system og spilletreglerne heri, hvilket den nylige udvikling i forhold til den kinesisk ledede 'Asia Infrastructure Investment Bank' (AIIB) klart illustrerer. AIIB kommer således også som konsekvens af, at Beijing ikke har fået tildelt en større stemmeandel i internationale multilaterale institutioner som IMF og Verdensbanken (B. Glaser, 2015, ss. 7-8).

Udviklingen i relationen mellem Kina og USA kendetegnes dog også af stigende samarbejde og dialog på mange områder og niveauer. Dette er blevet institutionaliseret med jævnlige topmøder og den årlige bilaterale 'Strategic and Economic Dialogue' (S&ED) med deltagelse af toppolitikere og embedsmænd. Generelt er der i dag stor ambivalens at spore i Kina i forhold til den amerikanske verdensorden og Kinas politik i forhold til USA. På den ene side er kineserne helt klar på, at de fortsat står over for store udfordringer, især indenrigspolitisk, men også i forhold til nyere internationale trusler såsom klimaforandringer og international terrorisme, og at de for at kunne håndtere disse har behov for et tæt samarbejde med USA, og også at USA i forhold til visse af disse trusler fortsat går forrest. Her er bestræbelser på at nedkæmpe Islamisk Stat det bedste eksempel. På den anden side bliver USA og her særligt de amerikanske tiltag i Østasien i stigende grad set som en hindring for realiseringen af 'den kinesiske drøm'.

De kinesiske ledere anerkender både vigtigheden af forholdet til USA og vanskelighederne. Derfor har Xi Jinping forsøgt at

italesætte Kinas forhold til USA som en 'ny type stormagtsrelation' [*'xinxing daguo guanxi'*] hvor respekt for hinandens kerneinteresser står øverst. Den dominerende opfattelse i Kina er dog, at USA aldrig vil acceptere og respektere Kina som en ligeværdig stormagt og derfor heller ikke vil respektere Kinas kerneinteresser. Hvordan Kina skal håndtere dette, er der stor debat om blandt kinesiske International Politik-forskere og i diverse kinesiske medier. Dette falder sammen med en intensiveret debat i USA om den amerikanske Kina-politik – om hvordan USA skal forholde sig til et stærkere og mere selv-sikkert Kina (E. Economy, 2015). I USA ses Kina i stigende grad som den største udfordring i og af den amerikanske verdensorden med mange bud på, hvordan USA skal håndtere dette (f.eks. M. Swaine, 2015; R. Blackwill & A. Tellis, 2015). Tålmodigheden og troen på, at Kina med tiden vil blive mere demokratisk og 'vestlig', er stærkt udfordret i Washington, og kravet om en mere kontant og konsekvent amerikansk Kina-politik er voksende. Såvel i Beijing som i Washington er der således en intensiveret debat i gang om, hvordan udviklingen i modpartens udenrigs- og sikkerhedspolitik skal forstås og håndteres, og hvad status og fremtidsudsigterne er for den amerikanske verdensorden. Det er umuligt at sige, hvordan det vil ende. To ting er imidlertid sikkert – Kinas stigende relative magt medfører stigende kinesisk økonomisk, politisk og sikkerhedspolitisk indflydelse, og USA kan ikke diktere eller sanktionere sig frem til at få Kina til at gøre, som USA gerne vil have. Det spørgsmål, der melder sig er, hvordan USA og Kina sammen kan håndtere de konflikter og udfordringer, som de igangværende ændringer i verdensordnen fører med sig. Det kræver nytænkning og tilpasninger i begge lejre. Som formuleret af den amerikanske sinolog David M. Lampton (2015) for nyligt: "America has to rethink its objective of primacy and China must recalibrate its own sense of strength and what that entitles it to."

LITTERATUR

- Blackwill, Robert & Ashley Tellis, 2015. *Revising U.S. Grand Strategy Towards China*, Council on Foreign Relations, Special Report, No. 72 (http://carnegieendowment.org/files/Tellis_Blackwill.pdf)
- Economy, Elizabeth C., 2015. »The Debate on U.S.-China Relations: Make Room, Make Way, or Make Hay«, *Asia Unbound*, Council on Foreign Relations, May 20 (<http://blogs.cfr.org/asia/2015/05/20/the-debate-on-u-s-china-relations-make-room-make-way-or-make-hay/>)
- Gilpin, Robert, 1981. *War and Change in World Politics*, Cambridge: Cambridge University Press
- Glaser, Bonnie (2015). »China Makes Strides with AIIB and a Great Wall of Sand«, *Comparative Connections* 17(1): 1-16
- Goldstein, Avery (2005). *Rising to the Challenge: China's Grand Strategy and International Security*. Stanford, California: Stanford University Press
- Hansen, Birthe (2011). *Unipolarity and World Politics: A Theory and Its Implications*. London: Routledge
- Howell, Jude (2012). Civil society, corporatism and capitalism in China. *The Journal of Comparative Asian Development* 11(2): 271-297
- Kennedy, Paul, 1988. *The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Conflict from 1500 to 2000*, London: Fontana Press
- Kugler, Jacek & Organski, A. F. K., 1980. *The War Ledger*, Chicago, IL: University of Chicago Press
- Lampton, David M. (2015). »A Tipping Point in U.S.-China Relations is Upon Us«, speech given at the conference »China's Reform: Opportunities and Challenges«, at the Carter Center, Atlanta, May 6 (<http://www.uscnpm.org/blog/2015/05/11/a-tipping-point-in-u-s-china-relations-is-upon-us-part-i/>)
- PRC (2015). *China's Military Strategy*, Information Office of the State Council, Beijing, May 2015 (<http://eng.mod.gov.cn/Database/WhitePapers/>)
- Qin, Yaqing (2010). Struggle for Identity: A Political Psychology of China's Rise, pp. 249-269 i Brantly Womack (red.), *China's Rise in Historical Perspective*. New York: Rowman & Littlefield
- Rose, Gideon (1998). Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy. *World Politics* 51 (1): 144-177
- Schweller, Randall (2006). *Unanswered Threats: Political Constraints on the Balance of Power*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press
- Schweller, Randall & Pu Xiaoyu (2011). After Unipolarity: China's Visions of International Order in an Era of U.S. Decline. *International Security* 36 (1): 41-72
- Shambaugh, David (2015). »Comment: In a Fundamental shift, China and the US are now engaged in all-out competition«, *South China Morning Post*, June 11 (<http://www.scmp.com/comment/insight-opinion/article/1819980/fundamental-shift-china-and-us-are-now-engaged-all-out?page=all>)
- Swaine, Michael D. (2015). *Beyond American Predominance in the Western Pacific: The Need for a Stable U.S.-China Balance of Power*, Carnegie Endowment for International Peace, April 20 (<http://carnegieendowment.org/2015/04/20/beyond-american-predominance-in-western-pacific-need-for-stable-u.s.-china-balance-of-power>)
- Sørensen, Camilla T. N. (2008). *The Continuent Rise of China. The development in Chinese post-Cold War security policy*. PhD. Dissertation 2008/5, Department of Political Science, University of Copenhagen
- Taliaferro, Jeffrey W. (2006). State Building for Future Wars: Neoclassical Realism and the Resource-Extractive State. *Security Studies* 15 (3): 464-495
- Wang, Jisi & Lieberthal, Kenneth G. (2012). *Addressing U.S.-China Strategic Distrust*, John L. Thornton China Center Monograph Series, No. 4, March
- Wohlforth, William C. (1999). The Stability of a Unipolar World. *International Security* 24 (1): 5-41
- Wohlforth, William C. (2008). Realism and Foreign Policy, pp. 31-48 i Steven Smith, Amelia Hadfield & Tim Dunne (red.), *Foreign Policy. Theories. Actors. Cases*, Oxford: Oxford University Press
- Zhao, Suisheng (2013). Foreign Policy Implications of Chinese Nationalism Revisited. The Strident Turn. *Journal of Contemporary China* 22 (82): 535-553